

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2020

UTAJÄRVEN KUNTA

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Sisällys

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus	3
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät.....	3
1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano	3
1.3. Arviointikertomuksen toteutustapa	4
2. Vuoden 2019 arviointikertomuksen käsittely.....	5
3. Talouden toteutumisen arviointi.....	7
3.1. Kattamaton alijäämä	7
3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	9
3.3. Investoinnit	13
4. Arvio valtuuston asettaminen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta.....	14
4.1. Toimielinten vuositavoitteiden toteutumisen arviointi	14
4.2. Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus	23
5. Tarkastuslautakunnan vuoden 2020 havaintojen ja arviointien yhteenveto	26

1. Tarkastuksen ja arvioinnin toteutus

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakunnan kokoonpano 1.1.–31.12.2020

Jäsen	Varajäsen	
Risto Juntunen (pj)	Riikka Pötsönen	
Riikka Juntunen (vpj)	Kirsi Kumpulainen 16.1.asti Mikko Kujala 17.1.20 alk.	
Maija Koistinen	Jari Aitta	
Kirsi Kumpulainen 14.11. 2019 alkaen	Mikko Kujala 16.1.asti Sinikka Hämälä 17.1.20 alk.	
Eero Väisänen	Raili Kokko	

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet: Kirsi Kumpulainen – Kiinteistö Oy Järvenneito ja Kiinteistö Oy Mäyrä, hallituksen jäsen. Maija Koistinen – Utajärven Yrityspuisto Oy, hallituksen varajäsen.

Tarkastuslautakunnan esittelijöinä toimivat puheenjohtaja varsinaisten päätösasioiden osalta, tilintarkastaja tilintarkastusasioiden osalta ja sihteeri teknisten kokousasioiden osalta. Sihteerinä on toiminut palveluesimies Tarja Haapapuro.

Vastuunalaisena tilintarkastajana toimi vuoden 2020 marraskuuhun saakka JHT, KHT Sakari Syrjälä BDO Audiator Oy:stä. Joulukuun alusta vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi vaihtui saman tilintarkastusyhteisön sisällä Tiina Mikkonen-Brännkärr (JHT, KHT). Tarkastuslautakunta on tilikaudella seurannut tilintarkastajan työn edistymistä ja saanut selvityksen tilikauden 2020 tarkastuksen tuloksista. Lautakunta myös käsitteli ja vei valtuustolle tiedoksi sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset.

1.3. Arviointikertomuksen toteutustapa

Tarkastuslautakunta kokoontui syyskauden 2020 aikana kolme kertaa sekä kevätkauden 2021 aikana neljä kertaa.

Tarkastuslautakunnan työ perustuu valtuustokauden mittaiseen arviointisuunnitelmaan, joka on esitelty valtuustolle. Arviointisuunnitelmaan perustuen on laadittu työohjelma vuodelle 2020. Arviointi on edennyt työohjelman mukaisesti.

Tarkastuslautakunta tutustui arviointivuoden aikana palvelujen järjestämiseen ja sai selvityksen seuraavista osa-alueista:

Kokous-pvm	Käsiteltyt aiheet
11.09.2020	- Tilintarkastuksen työohjelma vuodelle 2020 - Tarkastuslautakunnan arvioinnin työohjelma vuodelle 2020 - Sidonnaisuusilmoitukset
16.10.2020	- Elinympäristöpalvelut/ Investoinnit - Elinvoimapalvelut

20.11.2020	• Kunnan toiminnan yleiskatsaus • Oulunkaaren kuntayhtymän ajankohtaiskatsaus • Maahanmuuttotyö
22.01.2021	• Sivistys ja hyvinvointipalvelut
19.02.2021	• Kunnanjohtajan ajankohtaiskatsaus • Hallinto- ja tukipalveluiden ajankohtaiskatsaukset • Tytäryhtiöiden ajankohtaiskatsaukset
29.04.2021	• Tilinpäätös vuodelta 2020 • Elinympäristöjohtajan ajankohtaiskatsaus
7.5.2021	• Tilintarkastajan raportointi • Tilintarkastuskertomus • Arviointikertomuksen hyväksyminen

2. Vuoden 2019 arviointikertomuksen käsittely

Valtuusto merkitsi tarkastuslautakunnan esityksen mukaan arviointikertomuksen vuodelta 2019 tiedoksi kokouksessaan 17.06.2020 § 46. Kuntalain 121 §:n mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

<i>Tarkastuslautakunnan havainto</i>	<i>Kunnanhallituksen selvitys</i>
Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan toiminta on kehitetty positiivisessa hengessä.	Kunnanhallitus on kokouksessaan 8.9.2020 §205 antanut kattavan selvityksen ja valtuusto on merkinnyt sen tiedoksi 8.10.2030 §70 ja

Aktiivinen kehittäminen on näkynyt erityisesti alueellisessa kehitystyössä ja omistajaohjauksessa.

Kriisikuntakriteerit uudistuvat. Tarkastuslautakunta suosittelee, että tilivelvolliset ottavat uudet raja-arvot huomioon, koska kuluva tilikausi 2020 on ensimmäinen, joka tulee vaikuttamaan kuntakonsernin taloudellisen tilan arviointiin vuonna 2022. Korona-pandemia levisi ympäri maailman alkukeväästä 2020. Tämänhetkisten arvioiden mukaisesti koronaepidemian aiheuttamat jälkikustannukset tulevat näkymään ennen kaikkea kuntataloudessa. Pandemia ei ainakaan tule helpottamaan Utajärven kunnan elinvoiman kehittymistä.

Tarkastuslautakunta esittää valtuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus ja muut tilivelvolliset ottavat huomioon tässä arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja antavat niistä vastineensa lokakuun 2020 loppuun mennessä kunnanvaltuustolle.

Tarkastuslautakunta kiittää yhteistyöstä toimieli-miä ja viranhaltijoita tilikaudella 2019.

tarkastuslautakunta on käsitellyt asian 16.10.2020 §44.

KH toteaa, että talouden osalta tilivelvolliset ovat tietoisia kriisikuntakriteerien uudistumisesta. Kriisikuntakriteerit on huomioitu talouden tunnuslukujen käsittelyssä sekä investointien toteutumisessa jo ennakoon.

[KH:n vastaukset arviointikertomuksen havaintoihin kokonaisuudessaan Dynasty-palvelussa](#)

Tarkastuslautakunta toteaa, että saadun selvityksen mukaan kuntayhtymän vuosittaiseen järjestämissopimukseen on sisällytetty vuodelle 2019 edellä mainittuja asioita. 2020 vuoden osalta järjestämissopimus sisältää kuntakohtaiset tavoitteet ja liittymäpinnat kunnan hyte-ohjelmaan. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana tehtyä muutosta kuntayhtymän perussopimukseen omistajaohjauksen osalta.

Asetetut tavoitteet on johdettu kunnan voimassa olevasta strategiasta. Raportointia on selkeytetty tilinpäätökseen 2020.

3. Talouden toteutumisen arviointi

3.1. Kattamaton alijäämä

Kuntalain 110 § mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämää edellä mainittuna ajanjaksona katetaan. Tarkastuslautakunnan yksi lakisääteisistä tehtävistä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutusta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Kunnan taseessa ei ole kattamatonta alijäämää 31.12.2020 tilinpäätöksessä. Myös kuntakonsernin kertynyt jäämä on positiivinen. Kunnalla tai konsernilla ei ole ollut alijäämää enää tilikauden 2011 jälkeen.

Kriisikuntakriteerit muuttuvat vuonna 2022

Erittäin vaikeassa asemassa olevan kunnan kriteerit uudistuvat vuodelle 2022. Kyseisestä vuodesta alkaen uudet kriisikuntakriteereihin vaikuttavat raja-arvot ottavat huomioon myös kahden edellisen tilikauden lukuja. Tästä johtuen tilikausien 2020 ja 2021 luvut tulevat vaikuttamaan vuoden 2022 kriisikuntakriteerien raja-arvoihin.

Uudistetulla kriteeristöllä pyritään kuvaamaan kunnan taloutta eri näkökulmista nykyistä paremmin. Muutosten jälkeen mittarit ottavat huomioon lainavastuut, joka on yleistynyt kuntien rahoitusmuotona. Nykyisellään mittarit eivät ota vuokra- ja leasingvastuita huomioon. Myös suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluku vaihtuu lainanhoitokatteeseen.

Kuntalain mukaisten kriteerien täytyminen 31.12.2020

Arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli kriisikuntakriteerit täyttyvät seuraavan taulukon mukaisesti kahden peräkkäisen tilikauden aikana.

● = Kriteeri ei täyty ● = Kriteeri täyttyy

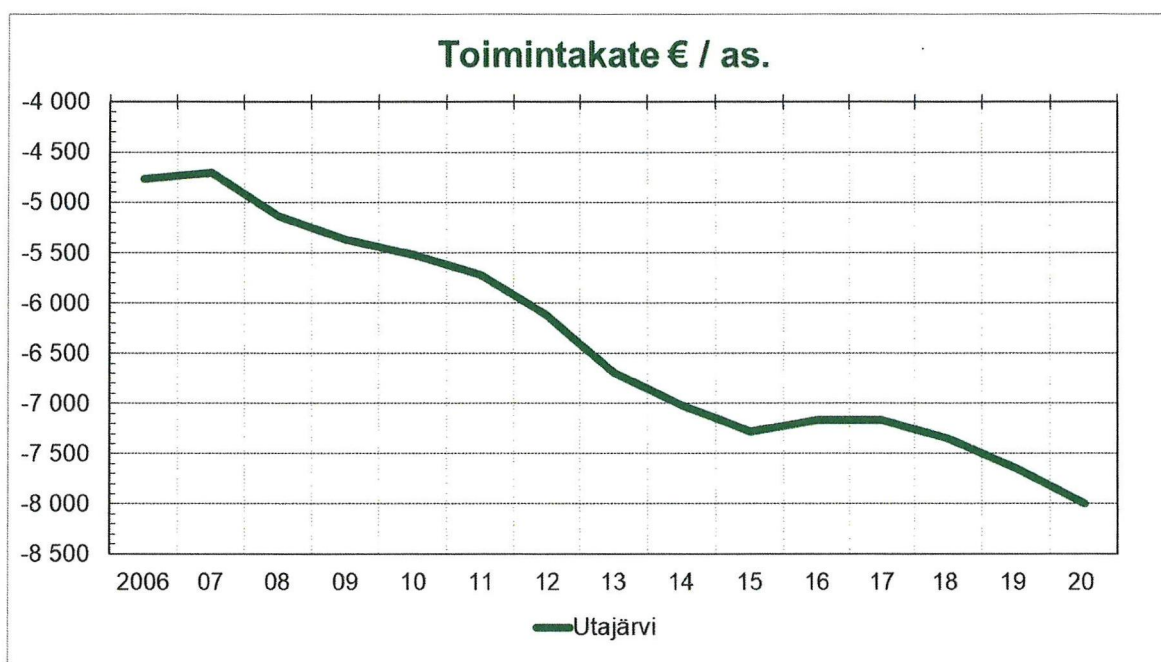
Kriisikuntakriteeri		2019	2020	Kriteerin tila
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa / as ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa / as	Raja-arvo Toteuma	- 500 1 596	- 1 000 2 003	●
Tai jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan seuraavat tunnusluvut täyttyvät:				
Kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen	Raja-arvo Toteuma	0 918	0 938	●
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (2019 19,88 %; 2020 19,96 %)	Raja-arvo Toteuma	20,88 % 20,50 %	20,96 % 20,50 %	●
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainojen määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen keskimääräisen määrän (2019: 7084 eur/as) vähintään 50 prosentilla.	Raja-arvo Toteuma	10 626 5 454	10 626* 6 715	●
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 %.	Raja-arvo Toteuma	50 % 40 %	50 % 46 %	●

* Vuoden 2020 kuntakonsernien keskiarvo ei saatavilla. Verrattu vuoden 2019 lukuun.

Tarkastuslautakunta toteaa, että yksikään kuntalain mukaisista kriisikuntakriteereistä ei täyty.

3.2. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

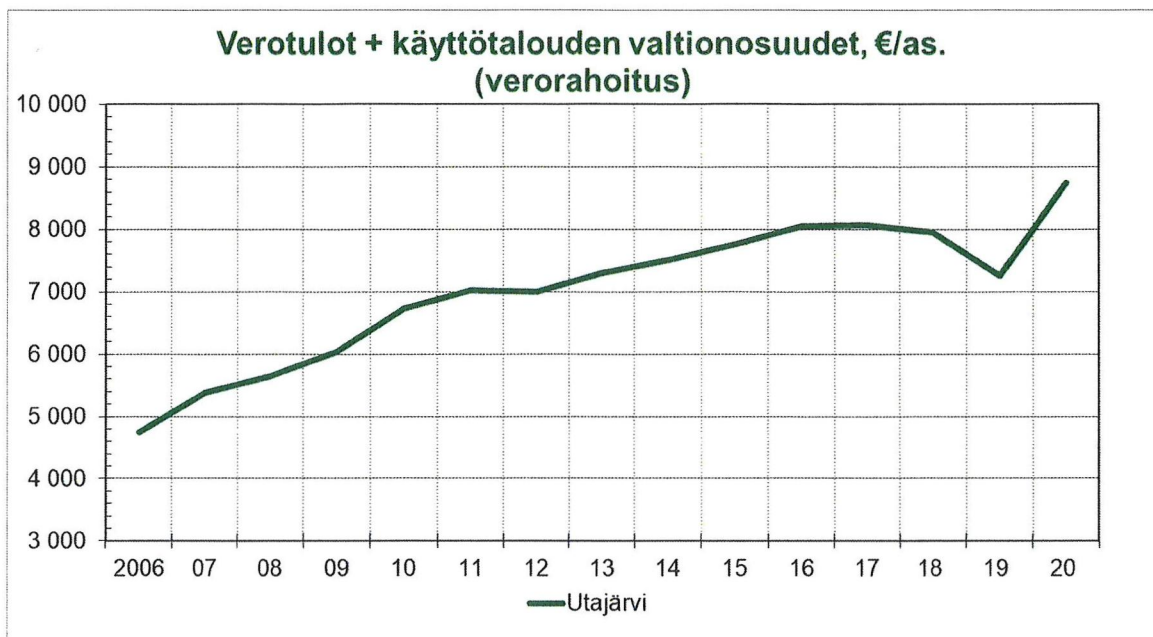
Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kunnallistaloudessa on aina miinusmerkkinen, koska verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verorahoituksella (verotulot ja valtionosuudet). Alla olevassa kuviossa tarkastellaan toimintakatteen kehitystä 2006-2020.

Kuvio 1: Toimintakatteen kehitys asukasta kohden vuosina 2006-2020

Vuoden 2020 tilinpäätöksen mukaan kunnan toimintakate laski 2,5 %, mutta toteutui kuitenkin 0,6 M€ lopullista talousarviota parempana. Toimintatuottoja tilikaudelta kertyi 4,66 ja toimintakuluja 25,95 miljoonaa euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 3,9 %, kun toimintakulut taas toteutuivat 1,3 % arvioitua pienempinä. Toimintatuottojen puolella yksikään talousarvioerä ei jäänyt budjetoidusta summasta, kun taas toimintakulujen puolella budjetin ylittivät palvelujen ostot (1,2 %) sekä avustukset muille (11,3 %).

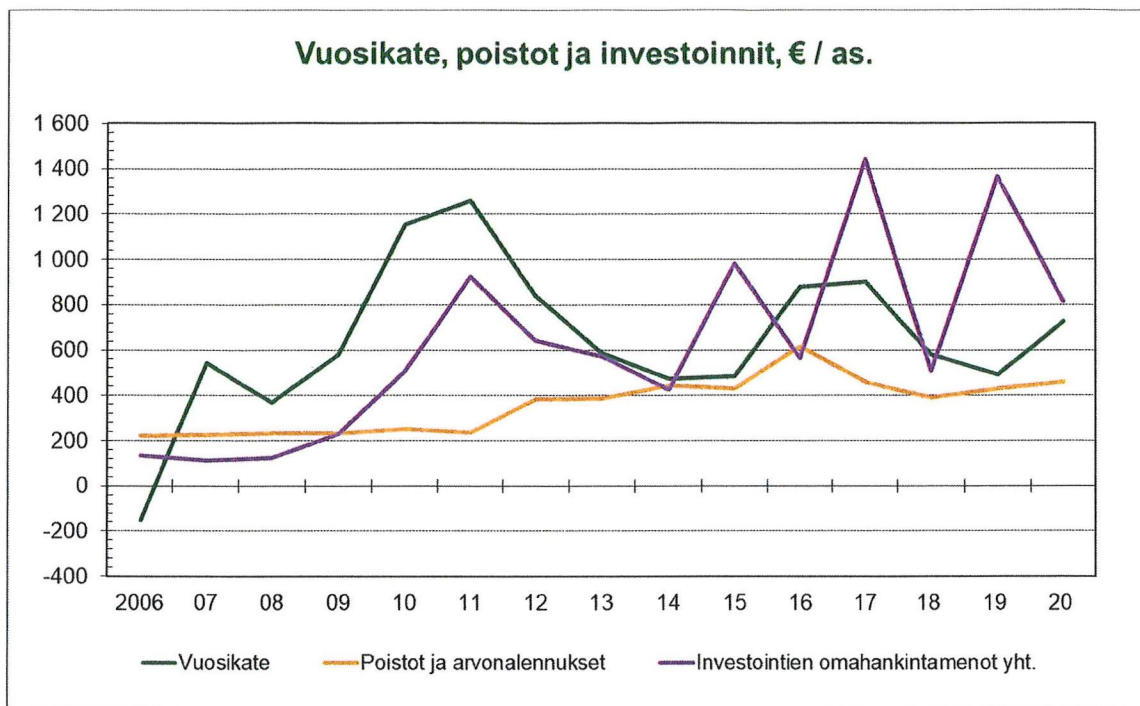
Verotulot asukasta kohden kasvoivat tilikaudella 30,4 % ja asukaskohtaiset valtionosuudet 13,6 %.

Kuvio 2: Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys asukasta kohden 2006-2020

Verotulojen kertymä 10,1 miljoonaa euroa oli hieman edellisvuotta pienempi (10,3 M€). Valtionosuuksia taas kertyi edellisvuotta 1,29 miljoonaa enemmän päätyen 12,8 miljoonaan euroon. Kokonaisuutena positiivista kehitystä oli jopa 20,4%.

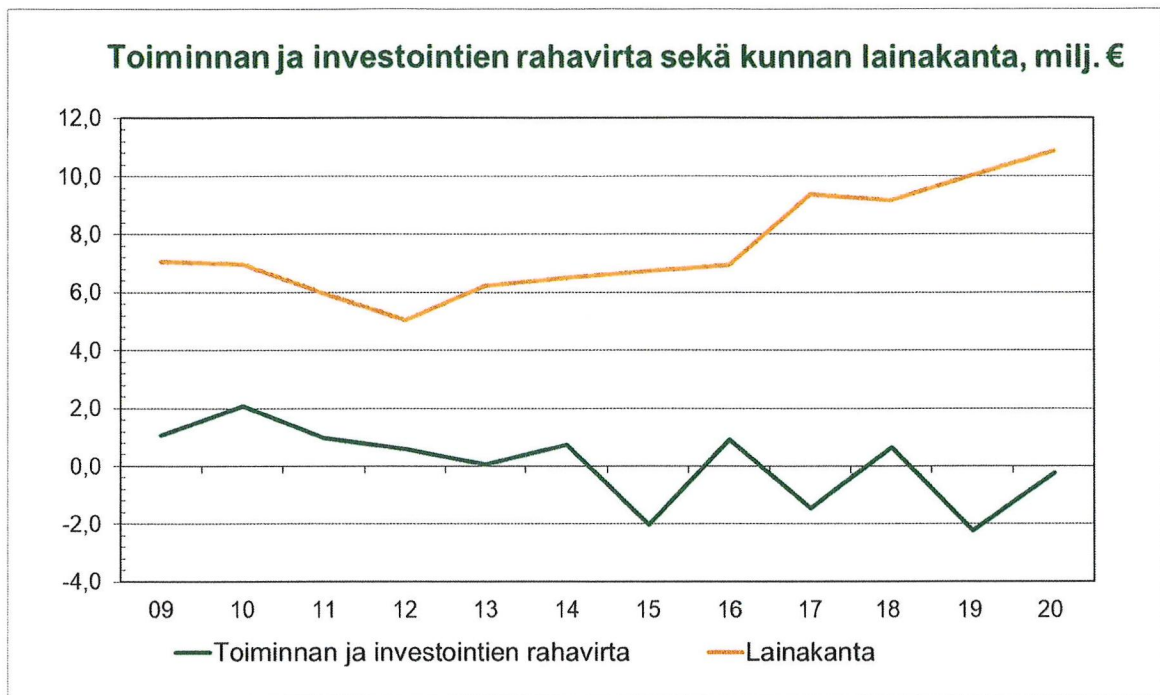
Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoitukseen ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Seuraavassa kuviossa esitetään, miten vuosikate on kattanut poistot vuodesta 2006 lähtien. Vuonna 2020 vuosikate asukasta kohden oli 726 euroa, joka kattoi poistot 158 prosenttisesti. Investointien omarahoitusosuus asukasta kohden oli 814 euroa.

Kuvio 3: Kunnan vuosikate, nettoinvestoinnit ja poistot asukasta kohden 2006-2020

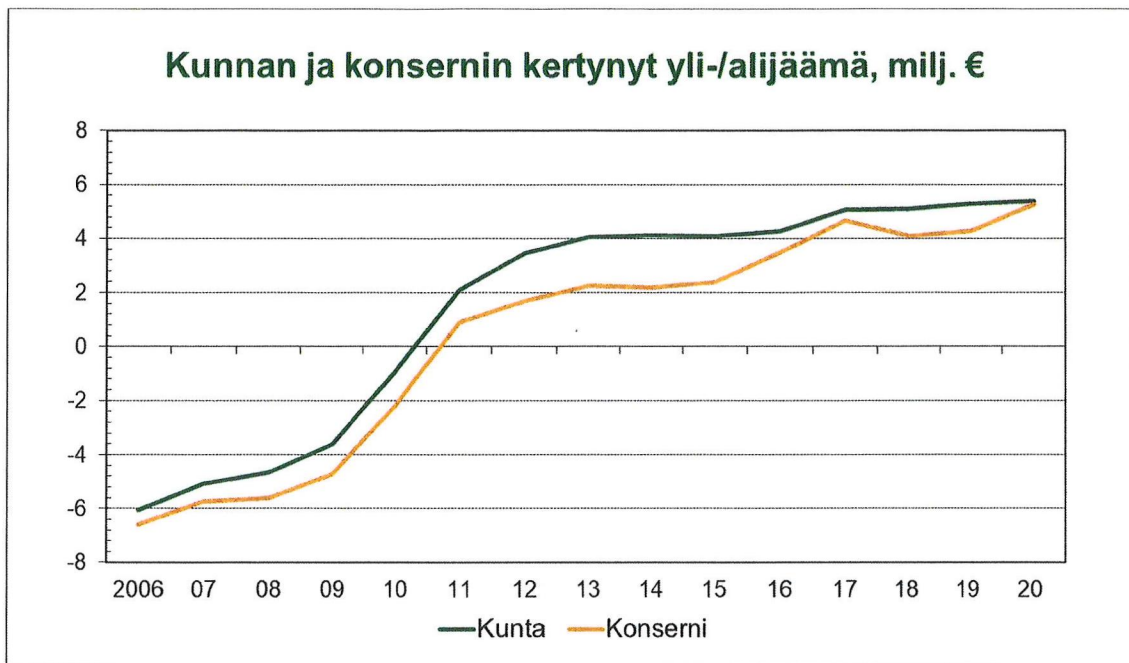
Emokunnan osalta asukasta kohden laskettu lainakanta kasvoi 10,8 % ollen vuoden lopussa yhteensä 4148 euroa per asukas. Koko kuntakonsernin lainamäärä per asukas kasvoi 6715 euroon kasvuprosentin ollessa 23,1 %.

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen (alijäämäinen) määrä sen sijaan ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Kuvio 4: Toiminnan ja investointien rahavirran ja lainakannan kehitys kunnassa 2006-2020

Tilinpäätöksen mukaan vuoden 2020 tuloslaskelma osoittaa kunnan ylijäämäksi 105 993 euroa (konsernin ylijäämä 995 552 €), joka kirjataan taseen omaan pääomaan. Kunnan ylijäämän kertymä on nyt 5,4 miljoonaa euroa ja konsernilla 5,2 miljoonaa euroa.

Kuvio 5: Kunnan ja kuntakonsernin kumulatiivinen yli-/alijäämä 2006-2020

Tarkastuslautakunta toteaa yhteenvetona taloudellisesta tilanteesta, että asetettujen tavoitteiden raamissa on pysytty. Tällä hetkellä taloudellinen tilanne näyttää hyvältä, mutta tarkastuslautakunta toteaa, että tulevien vuosien näkymät ovat haasteellisia ja edellyttävät kustannustehokasta toimintaa ja kykyä ennakoida.

3.3. Investoinnit

Investointeja toteutettiin vuoden 2020 aikana 1,5 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Toteutuneet investoinnit eivät yltäneet talousarvion (1,3 M€) ja siihen tehdyn lisätalousarvion (1,7 M€) tasolle, vaan jäivät 2,1 miljoonaan euroon. Suurimpana tekijänä investointien suunniteltua pienempään summaan oli Terveys-/Hyvinvointiaseman viivästyminen aikataulustaan. Kohteelle on myös haettu 1,0 M€ määrärahan lisäystä. Hanke jatkuu vuoden 2021 aikana.

Kunnan kiinteistökannassa on paljon elinkaaren loppupuolella olevia kiinteistöjä, jotka muodostavat myös toiminnallisen riskin. Tarkastuslautakunta toteaa, että kiinteistöjen osalta on tehty pitkän tähtäimen suunnitelmat, joiden pohjalta toteutetaan kiinteistökannan uusimista, korjausta ja purkamista. Tehdyistä investoinneista on saatu hyvää palautetta kuntalaisilta.

4. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

4.1. Toimielinten vuositavoitteiden toteutumisen arviointi

Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden toimintakate toteutui talousarvioon nähden 94,1 prosenttisesti. Toimintakate vuoden lopussa oli -1 398 269 euroa.

Sähköisten palvelujen kehittäminen

Tavoite 2021:

Uudet asiointia helpottavat, aika- ja paikkariippumattomat sähköiset palvelut ovat sujuvia ja niitä käytetään. Useita uusia sähköisiä palveluita käytössä.

Toteuma 2020:

Vuoden 2020 aikana on otettu käyttöön useita sähköisiä asiointikanavia tai kehitetty niitä toimivimmaksi sekä aloitettu suunnitelluprojekteja, jotka jatkuvat vuodelle 2021.

- Digituen toimintamallin kehittäminen ja jalkauttaminen kirjattu osaksi sähköisten palveluiden kehittämistä (KH 30.6.2020 § 163)
- Tiedonhallintamallin laatiminen on aloitettu, mutta se on kesken. Osassa läpi käydyissä prosesseissa on tunnistettu sähköisen asiointin mahdollisuuksia.
- Sähköisen asiointin käyttöä varhaiskasvatuksessa on viety eteenpäin.

- Dynasty Sähköinen Asiointi-palvelun käyttöönotto siirtyi vuodelle 2021 asiahallintajärjestelmän käyttöönoton siirtyessä joulukuulle 2020.
- Intranetin rakennetta on selkeytetty sekä lisätty henkilöstölle jaettavaa materiaalia. Kehittämistä jatketaan 2021.
- Opiferus taloussuunnittelu on otettu käyttöön ja johdon työpöydän käyttöä on lisätty. Investointiosion käyttöönotto viedään loppuun vuoden 2021 aikana ja tilinpäätösosion käyttöönotto aloitetaan vuonna 2021.
- Rakennusvalvonnassa otettu käyttöön sähköinen asiointi Lupapiste-palvelulla.

Hyvinvoinnin edistäminen

Tavoite 2021:

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistyy sitouttamalla prosessit ja toiminta hyvinvointikertomuksen mukaisten painopisteiden toimeenpanoon. Onnellisuuskyselyn tuloksien tulisi säilyä samalla tasolla.

Toteuma 2020:

Hyte-korttien mukainen toiminta on toteutunut.

Tiedonsaannin helpottuminen

Tavoite 2021:

Kuntalaiset löytävät ja saavat tiedon helposti yhteisistä asioista. Kuntalaiset tulisi saada aktiivisesti mukaan kunnan kehittämiseen ja toimenpiteiden suunnitteluun. Myös tiedottamista sekä kunnan viestintää kehitetään nykyaikaisiksi ja kuntalaisia osallistaviksi.

Toteuma 2020:

Kunnan verkkosivuilla olevaan Palvelut-valikkoon on tehty useita käytettävyyttä parantavia muutoksia.

Kunnan kotisivujen saavutettavuutta on päivitetty vastaamaan direktiivin vaatimuksia.

Talous- ja suunnittelutiimin perustaminen, jonka toiminnan tavoitteena on, että

talouden näkökulmat tulevat systemaattisesti huomioiduksi ja arvioiduksi päätöksenteossa sekä asioiden valmistelussa.

Tarkastuslautakunta toteaa sähköisten palveluiden kehittämisen todella tärkeäksi tavoitteeksi. Sähköisten palveluiden osalta Utajärven kunnassa on edetty suunnitelmallisesti ja valinta on todettu hyväksi.

Korona on kiihdyttänyt sähköisten palveluiden käyttämistä, mm. kokoukset ja palaverit on pidetty Teamsin välityksellä.

Elinvoimapalvelut

Elinvoimapalveluiden toimintakate toteutui talousarvioon nähden 88,5 prosenttisesti. Toimintakate vuoden lopussa oli -772 491 euroa.

Elinkeinorakenteen monipuolistaminen, työllisten määrän lisääminen

Tavoite 2021:

Edistämme yritystoimintaa luomalla edellytyksiä ja toimimalla kansainvälisissä verkostoissa erityisesti alueellisten yritysten ja Rokua Geopark –yhteistyön innoittamana

Laaditaan pysyvä yhteistoimintamalli elinvoimasopimuksen käytöstä osana kunnan verkostojohtamista.

Toteuma 2020:

Humanpolis Oy:n edustaja mukana mm. Oulun Matkailu Oy Hallitus, PPL elinvoimaryhmä ja PPL matkailun kehittämistoimikunta. Lisäksi edustus: Euroopan Geopark-verkoston koordinaatiokomitea ja Suomen Geopark toimikunta.

Yrityksien määrän lisääminen

Tavoite 2021:

Humanpolis-yhteistyön tiivistäminen ja kehittäminen. Tehdyn Geopark-alueen kehittämissuunnitelman vaiheittainen toimeenpano.

Toteuma 2020:

Utajärven Yrityspuisto on aktiivisesti osallistunut kunnan yritysten toimintaympäristön kehittämiseen esimerkiksi 2020 aikana

Utajärven Yrityspuisto Oy:n ja Humanpolis Oy:n yhteistyömuotojen kehittäminen.

Mustikkakankaan teollisuusalue on lähtenyt laajenemaan ja kehittymään.

Humanpolis toteuttanut osaltaan matkailun kehittämissuunnitelmaa sille merkittyjen roolien kautta. Uutena merkittävänä asiana reitistöjen kehittämishankkeen rahoituksen varmistuminen.

Utajärven Yrityspuiston ja Humanpoliksen yhteistyötä määritetty ja kehitetty osana Muhoksen ja Vaalan kuntien elinkeinohanketta.

Lisää asukkaita

Tavoite 2021:

Utajärvellä asuvien muualla työskentelevien lukumäärä lisääntyy.

Asuntotuotanto ja -tarjonta kasvavat.

Palveluiden laatu ei laske ja niitä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Toteuma 2020:

Älykkään ja helpon arjen asuinympäristöhankkeen eteenpäin vieminen.

Kuntalaiset löytävät ja saavat tiedon helposti yhteisistä asioista

Tavoite 2021:

Kuntalaiset aktiivisesti mukaan kunnan kehittämiseen ja toimenpiteiden suunnitteluun.

Kunnan internetsivujen kävijämäärä on lisääntynyt

Toteuma 2020:

Vuoden 2020 aikana vahvistettiin kunnan strategiaa tukevaa perusviestintää ja toteutettiin mm. MTV:n ja Kalevan kanssa markkinointikampanjoita.

Lisäksi on perustettu kunnan sisäinen viestintätiimi, jolla vahvistetaan kunnan omaa viestintää.

Utajärven Yrityspuisto Oy:n kautta tuettiin erityisesti yritysten selviytymistä poikkeusaikana koronapandemian aiheuttamien muutosten keskellä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kuntalaisilla on ollut mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa uusiin asiakokonaisuuksiin.

Utajärven Yrityspuiston näkyvä yhteistyö yritysten kanssa on saanut hyvää palautetta. Utajärven kunnan alueella yritysten määrä on lisääntynyt ja olemassa olevat yritykset ovat laajentaneet toimintaansa. Tarkastuslautakunta näkee hyvänä asiana panostukset elinkeinoelämään. Ne luovat parempaa tulevaisuutta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että joukkoliikenteen järjestäminen on korona-aikana ollut haastavaa.

Koronatuen määrä on ollut merkittävä ja yritykset ovat saaneet siihen aktiivista neuvontaa ja tiedottamista.

Hyvinvointipalvelut

Hyvinvointipalveluiden toimintakate toteutui talousarvioon nähden 103,8 prosenttisesti. Toimintakate vuoden lopussa oli -12 195 954 euroa.

Elinkeinorakenteen monipuolistaminen, työllisten määrän lisääminen

Tavoite 2021:

Työttömyysprosentti alle Pohjois-Pohjanmaan keskiarvon ja enintään koko maan keskitasoa

Toteuma 2020:

Työttömien osuus työvoimasta helmikuussa 2021 (TEM):

- Utajärvi 12,3 %
- P-Pohjanmaan ELY: 12,7 %
- Koko maa 12,4 %

Väkiluvun ja väestörakenteen kehitys ovat positiivisia, lisää uusia asukkaita

Tavoite 2021:

Vähintään 2 % kuntalaisista on maahanmuuttajataustaisia

Toteuma 2020:

Vuoden lopussa kunnassa oli 18 kiintiöpakolaista.

Prosessien kehittämistyötä on viety suunnitelmallisesti eteenpäin.

Kotouttamisohjelma on valmis.

Hyvinvoinnin edistämisen painopistealueet

Tavoitteet 2021:

Palveluiden laatu ei laske ja niitä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. Uudistetaan tapaa toimia arvioinnin ja hyvinvointikertomuksen sekä kuntalaisten tuottaman tiedon pohjalta.

Palkitaan uusien ideoiden kokeilemisesta ja keksitään uusia tapoja kannustaa kuntalaisia huolehtimaan aktiivisesti omasta ja läheistensä hyvinvoinnista.

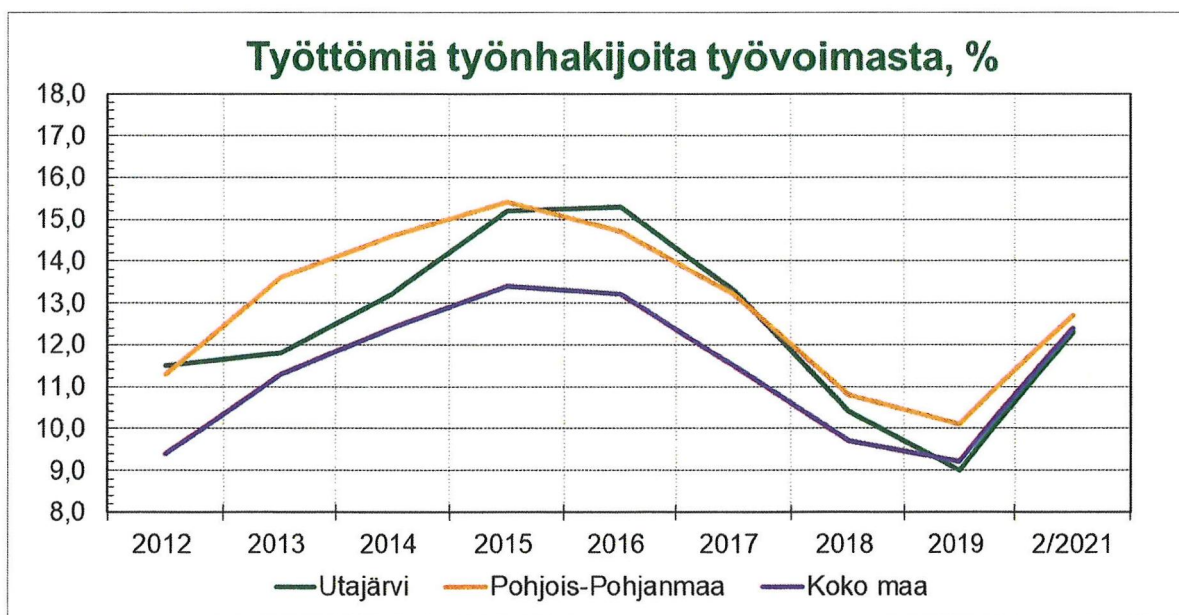
Kuntalaisten hyvinvointi edistyy. Prosessit ja toiminta sitoutuvat hyvinvointikertomuksen mukaisten painopisteiden toimeenpanoon.

Toteuma 2020:

Laadun arviointia viedään eteenpäin vuoden 2021 aikana. Ei ole edennyt vuonna 2020, koska hyvinvointijohtajan virka on ollut täyttämättä.

Palkitsemisjärjestelmien kehittäminen ei ole toteutunut.

Harrastustoimintaa tuettiin sekä liikunnallista elämäntapaa vahvistettiin, järjestöyhteistyötä kehitettiin, kansansairauksia ennaltaehkäistiin, liikenneturvallisuustyötä tehtiin, iäkkäillä ja kehitysvammaisilla kaatumisten ennaltaehkäisy ja yksinäisyyden vähentäminen iäkkäillä.

Kuvio 6: Työttömien osuus työvoimasta (TEM:n tilastot). Vuodelle 2020 ei löytynyt kausivaihtelusta puhdistettuja lukuja kaikkien osalta, joten käytetty helmikuun 2021 lukuja.

Hyvinvoinnin edistämisessä yhteistyö alueella toimivien yhdistysten kanssa on toiminut hyvin. Yhteistyössä on saatu hyviä tuloksia. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että yhteistyötä alueen yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa jatketaan ja kehitetään.

Hyvinvointipuhelut toteutettiin keväällä kaikille 70-vuotta täyttäneille ja sitä iäkkäämmille kuntalaisille. Puheluiden yhteismäärä oli lähes 350 kpl. Lisäksi kauppakassipalvelut ja apteekin lääkejakelu aloittivat toimintansa. Näillä palveluilla haluttiin tukea ikäihmisten arkea ja jaksamista koronarajoitusten aikana.

Henkilöstössä on ollut vaihtuvuutta arviointivuoden aikana, joka on vaikuttanut tavoitteiden toteuttamiseen, mm. hyvinvointijohtajan viran täyttäminen on ollut pitkä prosessi.

Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden toimintakate toteutui talousarvioon nähden 89,2 prosenttisesti. Toimintakate vuoden lopussa oli -5 576 512 euroa.

Väkiluvun ja lapsimäärän kehitys

Tavoitteet 2021:

Lisää uusia asukkaita kuntaan. Lapsiperhepaketin kehitys sekä ”Ekologisen ja helpon arjen yhteisöllinen ja älykkään asuinalue” -konseptin suunnittelu/toteutus.

Lapsimäärän tulisi pysyä nykyisellään tai kasvaa kehittämällä uusia vetovoimatekijöitä.

Toteuma 2020:

Lapsiperhepakettia on toteutettu suunnitelman mukaisesti. Käytössä maksuton varhaiskasvatus, kotihoidontuen kuntalisä sekä mahdollisuus osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan 3. luokalle saakka.

Palveluiden laatu & kuntalaisten hyvinvointi

Tavoite 2021:

Palveluiden laatu ei laske ja niitä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

- Esi-, perus- ja lukion opetussuunnitelmien sekä varhaiskasvatuksen suunnitelman toteuttaminen

Toteuma:

Suunnitelman mukainen toiminta on toteutunut.

Kuntalaisten hyvinvointi edistyy ja onnellisuuskyselyn tulokset eivät laske. Prosessien ja toiminnan tulisi sitoutua hyvinvointikertomuksen mukaisten painopisteiden toimeenpanoon.

- Liikunta- ja kulttuuriohjelmat tulisi toteuttaa.
- Lasten, varhaisnuorten ja nuorten kerhojen ja tapahtumien kehittäminen
- Kansalaisopistotarjonta

Hyte-korttien mukainen toiminta on toteutunut.

Onnellisuuskysely toteutetaan vuonna 2021.

Ei ole tehty liikunta- tai kulttuuriohjelmaa, ne ovat työn alla vuodelle 2021.

Kerhot ja tapahtumat on toteutettu suunnitelmallisesti koronarajoitukset huomioiden.

Tarkastuslautakunta toteaa, että syntyvyyden ennusteiden mukaan sivistystoimella on tulevaisuudessa haasteita oppilasmäärän laskiessa.

Henkilöstössä on ollut vaihtuvuutta arviointivuoden aikana, joka on vaikuttanut tavoitteiden toteutukseen.

Kuntaan muuttaneiden perheiden myötä päiväkodin käyttökapasiteetti on hyvin käytössä.

Elinympäristöpalvelut

Elinympäristöpalveluiden toimintakate toteutui talousarvioon nähden 91,5 prosenttisesti. Toimintakate vuoden lopussa oli -1 009 381 euroa.

Yrityksien määrän lisääminen

Tavoitteet:

Monipuolista kaavoitusta tehdään aktiivisesti:

- Lämpötien asemakaavan työstäminen ja tonttien ennakkomarkkinointi

Toteuma:

- Lämpötien asemakaava ja Mustikkakan-kaan asemakaava päivitetty. Uusia yrittäjiä alueella.
- Mustikkakan-kaan teollisuusalueen toiminta on kasvanut voimakkaasti ja investoinnit ovat isoja.

Väkiluvun ja väestörakenteen kehitys ovat positiivisia, lisää uusia asukkaita, vuokra-asunnot laadukkaita ja niiden tarjonta vastaa kysyntään, rakennuslupien lukumäärä kasvaa

Tavoitteet 2021:

Rakentajan kaverit palvelukonsepti toimii ja asuminen agentin toimenkuva vahvistaa toimintaa. Asiakastytyväisyys korkea.

Välivuokrausmallilla 5-6 vuokra-asuntoa hyvinvointikeskuksen yhteyteen hankesuunnittelu.

Vanhimmissa vuokratalokohteissa kehittämissuunnitelman eteenpäin vieminen: yhdelle kohteelle haetaan purkulupaa, jonka jälkeen päätetään mahdollisesti yhden talon purkamisesta.

Asuntotuotanto ja -tarjonta kasvaneet. Rakennuslupien määrä kasvaa. Rakentajille etsitään tarpeiden mukaisia rakennuspaikkoja yksilöllisesti räätälöiden.

Vuokrataloyhtiöiden asunnoissa asuivilta saadaan suoraan palautetta vuosittaisissa asukaskokouksissa.

Toteuma 2020:

Palvelua on markkinoitu kaikissa tonttikauppatalanteissa. Toimintamalli on luontainen osa asiakaspalvelua. Asiakaspalautteet palvelusta ovat olleet todella hyviä.

Kunta on ollut mukana yrityksen omassa asuin- kohdehankkeen hankesuunnittelussa ja mahdollisuutta on selvitetty.

Edennyt suunnitellusti.

Rakentajan kaverit konsepti toimii ja jokainen asiakas palvelee yksilöllisesti. Tarpeisiin etsitään ratkaisuja kunnan omista kiinteistöistä sekä yksityisten tarjonnasta.

Asukaskokoukset on pidetty säännöllisesti 1 krt/vuosi.

Toiminnassa on huomioitu hyte-korttien mukaiset toimenpiteet.

Taajaman vetovoimaisuuden lisääminen

Tavoitteet:

Talousarviossa varataan palkka kahdelle kausityöntekijälle ulkoalueiden hoitotöihin.

Hoitoluokitus suunnitelman päivitys.

Pihojen yleiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota.

Toteuma:

Ulkoalueiden hoitoon palkattiin kaksi työntekijää kausityöntekijöiksi.

Ulkoalueiden hoito taajamassa on suunnitelmallista.

Ympäristön siistimistyötä tehdään jatkuvasti.

Tiedon löytämisen edistäminen

Tavoitteet:

Toteuma:

Tekstiviestipalvelun tiedottaminen ja liittyjämäärän kasvattaminen.

Tekstiviestipalvelua on pidetty esillä kunnan nettisivulla. Liittyjien määrä on kasvanut tasaisesti.

Vuokra-asukkaille avattu tiedotuskanava Facebookiin, jossa ajankohtaisista asioista vuokratoimihenkilöihin liittyen.

Facebook-kanava on avattu vuokra-asukkaille.

Strategiassa on nostettu kärkihankkeeksi lapsiperheet. Valitun painopisteen olisi hyvä näkyä koko toiminnassa. Tarkastuslautakunta toteaa, että myös leikkikenttien kunnossapitoon ja kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota.

Elinympäristöpalvelut on vahvasti tukenut kaavoituksen keinoin paikallisten yritysten elinvoimaisuutta. Elinympäristöpalveluiden tavoitteissa korostuu kaavoituksen osuus, joten tarkastuslautakunta näkee, että kaavoitukseen panostuksesta tulisi huolehtia myös jatkossa.

Maankäyttö ja kaavoitus ovat kunnan merkittävämpiä toimia luoda edellytyksiä niin kuntalaisten viihtyisälle elinympäristölle, kuin luoda uusia mahdollisuuksia yritystoiminnan kehittymiselle ja kasvulle.

4.2. Kuntakonsernin tavoitteet ja ohjaus

Talousarvion yhteydessä tytäryhtiöille on asetettu tavoitteita, joiden toteutumista esitetään seuraavassa taulukossa.

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpide/ mittari</i>	<i>Toteutuminen (Koy:t)</i>	<i>Toteutuminen (Yrityspuisto Oy)</i>
Raportointi kunnanhallitukselle, krt/vuosi	4 krt / vuosi	Toteutui	Toteutui
Säännöllinen ajankohtaiskatsaus merkittävistä muutoksista kunnanhallitukselle, krt/vuosi	2 krt / vuosi	Toteutui	Toteutui
Säännöllinen ajankohtaiskatsaus tarkastuslautakunnalle, krt/vuosi	Väh. 1 krt / vuosi	Toteutui	Toteutui

Sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan tarkastelu, krt/vuosi	Tilinpäätöksen yhteydessä	Toteutui osittain (kirjallisesti ei ole raportoitu)	Toteutui osittain (kirjallisesti ei ole raportoitu)
--	---------------------------	---	---

Konserniyhtiöt ovat tilikauden aikana hakeneet strategisesti tärkeistä asioista kunnanhallituksen näkemyksen toiminnalleen. Tällainen läpinäkyvä toimintatapa on tarkastuslautakunnan mielestä hyvää konserniohjausta.

Kuntakonsernissa ei tilinpäätöksen mukaan ole tapahtunut oleellisia muutoksia vuoden 2020 aikana. Konserniyhteisöille talousarviossa asetetut vuoden 2020 toiminnalliset tavoitteet on koottu seuraaviin taulukoihin.

Kiinteistöosakeyhtiöt

Tavoite	Toimenpide/mittari	Toteuma 2020
Kysyntää vastaavat toimivat vuokra-asunnot	Korkea käyttöaste ja hyvä asukastytyväisyys	Korkeat käyttöasteet Asukkaiden tavoitettavuutta parannettiin mm. Facebook-tiedottamisella
Vuokra-asuntojen kunnossapitäminen, asukasviihtyvyyden ylläpito ja parantaminen	Kosteusmittaukset entiseen tapaan aina muuttojen yhteydessä ja remontointi tarpeen mukaan, jos budjetti sallii. Epäkelpoja asuntoja ei vuokrata ennen remonttia.	Päätetyt toimenpiteet toteutettiin muuttojen yhteydessä ja niihin liittyvät tarvittavat korjaukset toteutettiin
	Asukaskokouksia vuosittain, vähintään 1/vuosi	Järvenneidon asukaskokous pidettiin suunnitellusti 2/2020, Mäyrän osalta poikkeusjärjestelyin
	Käyttöasteiden alhaisuuden vuoksi, on mietittävä tulevaisuudessa jostain kohteesta luopumista (salkutus)	Honkatie B-talon purkaminen kilpailutettiin ja purku aikataulutettu Seuraavien käytöstä poistettavien kohteiden purkuajankatua

alustavasti aikataulutettu seuraavalle
5-vuotiskaudelle

Yhtiön edustajat (pj+tj) mukana asu-
misen kehittämisen työryhmässä

Putaalansaaren kohteiden öljylämmityksen muutos	Lämmitystapamuutokseen valmistuminen, toteutuuko kaukolämpöverkon laajennus? Ellei kaukolämpöverkko laajene, joudutaan miettimään muita vaihtoehtoja.	32 asuntoa kattavan kohteen lämmitystavan muutos toteutettiin 8/2020 öljystä uusiutuvalla energialla, sähköllä lämpiäväksi Hinku-periaatteen mukaisesti. Tieto siitä, että kaukolämpöverkko ei laajene.
---	--	--

Utajärven Yrityspuisto Oy

Asia	Tavoite	Toteuma
Työpaikkojen ja asukkaiden saaminen kuntaan	Elinkeinorakenteen monipuolistaminen, työpaikkojen ja asukkaiden saaminen kuntaan	Työllisten määrä ja asukasmäärä on laskenut koko kunnan pönisteluista huolimatta. Sama kehitys kuin muissakin Oulujokilaakson kunnissa. Avoimet työpaikat vuoden 2020 lopussa 19.
Yrityspuiston toiminnan kehittämisen ja vahvistaminen	Yrityksien verotulon kasvu Yritysten määrän lisääntyminen	Utajärven kunnan yhteisöverotulot ovat kasvaneet vuosittain ja 2020 kertymä on ollut 976 731 euroa (vuonna 2018 luku 856 046 euroa, vuonna 2019 luku 882 992 euroa). Työpaikkojen lisääntymisen mukana myös välilliset verotulot lisääntyvät. Yritysten määrä on jatkanut tasaisesti kasvua ja vuonna 2020 on perustettu 12 uutta yritystä koronasta huolimatta. Neljä yritystä lopetti toimintansa 2020.

Tarkastuslautakunta toteaa, että nykyinen toimintatapa, jossa kunta ja tytäryhtiöt toimivat vahvasti yhdessä, on pienen kunnan kehittymisen kannalta olennainen toimintatapa.

Tarkastuslautakunta näkee haastavaksi vuokra-asuntotarjonnan. Sen kehittämisen tarkastuslautakunta suosittelee ottamaan kärkihankkeeksi tulevaisuudessa. Vuokra-asuntojen markkinointia on edelleen kehitettävä ja kunnan vuokra-asuntojen imagoa kohennettava.

5. Tarkastuslautakunnan vuoden 2020 havaintojen ja arvioinnin yhteenveto

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan toimintaa on kehitetty positiivisessa hengessä ja aktiivinen kehittäminen on näkynyt erityisesti alueellisessa kehitystyössä ja omistajaohjauksessa.

Tarkastuslautakunnan mielestä nykyistä kehittämistä suositellaan jatkettavan seuraavalla valtuustokaudella.

Tarkastuslautakunta kiittää viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä ja toivottaa valoisaa tulevaisuutta seuraavalle tilikaudelle.

Utajärvellä 7. toukokuuta 2021

Utajärven tarkastuslautakunta

Risto Juntunen
puheenjohtaja

Mikko Kujala
varapuheenjohtaja

Maija Koistinen
jäsen

Kirsi Kumpulainen
jäsen

Eero Väisänen
jäsen

Tarkastuslautakunta toteaa, että nykyinen toimintatapa, jossa kunta ja tytäryhtiöt toimivat vahvasti yhdessä, on pienen kunnan kehittymisen kannalta olennainen toimintatapa.

Tarkastuslautakunta näkee haastavaksi vuokra-asuntotarjonnan. Sen kehittämisen tarkastuslautakunta suosittelee ottamaan kärkihankkeeksi tulevaisuudessa. Vuokra-asuntojen markkinointia on edelleen kehitettävä ja kunnan vuokra-asuntojen imagoa kohennettava.

5. Tarkastuslautakunnan vuoden 2020 havaintojen ja arviointien yhteenveto

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan toimintaa on kehitetty positiivisessa hengessä ja aktiivinen kehittäminen on näkynyt erityisesti alueellisessa kehitystyössä ja omistajaohjauksessa.

Tarkastuslautakunnan mielestä nykyistä kehittämistä suositellaan jatkettavan seuraavalla valtuustokaudella.

Tarkastuslautakunta kiittää viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä ja toivottaa valoisaa tulevaisuutta seuraavalle tilikaudelle.

Utajärvellä 7. toukokuuta 2021

Utajärven tarkastuslautakunta

Risto Juntunen
puheenjohtaja

Mikko Kujala
varapuheenjohtaja

Malja Koistinen
jäsen

Kirsi Kumpulainen
jäsen

Eero Väisänen
jäsen